

HUSNIXATGA O'RGATISHNING METODIK SHARTLARI

Muallif: Fayziyeva Muqaddas Akbar qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti 4- kurs talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini husnixatga o'rgatishda zarur bo'lgan metodik shartlar tahlil qilinadi. Yozuv malakalarini shakllantirishda bosqichma-bosqichlik, o'qituvchi faoliyati, zamonaviy texnologiyalar, hamda psixologik-pedagogik yondashuvlarning o'rni ilmiy asosda yoritiladi. O'quvchilarda nozik vosita mahorati va estetik tuyg'usini rivojlantirishda zamonaviy ta'lim texnologiyalari, o'qituvchilarni tayyorlash, yoshga mos strategiyalarni o'zaro uyg'unlashtirishga alohida e'tibor qaratilmoqda*

Kalit so'zlar: *Husnixat, metodik shartlar, boshlang'ich ta'lim, yozuv malakasi, o'qitish texnologiyalari, ta'lim texnologiyasi, pedagogik shart-sharoitlar*

Kirish

Husnixat – bu o'quvchilarning chiroyli va aniq yozish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan muhim fanlardan biridir. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida bu soha o'quvchilarning umumiy savodxonligi va tafakkuriga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Husnixatga o'rgatish o'qituvchidan nafaqat didaktik yondashuv, balki psixologik sezgirlik va zamonaviy metodlardan foydalanishni ham talab etadi. Ushbu maqolada husnixatga o'rgatishning metodik shartlari chuqur tahlil qilinadi. 1-4-sinf o'quvchilarini chiroyli yozishga o'rgatish uchun o'qituvchining o'zi husnixat bilan yozishi, shu bilan birga o'quvchilarni chiroyli yozishga o'rgata olishi kerak. Bu o'quvchilarga ta'lim berish jarayonida chiroyli yozuvni egallash, grafik jihatdan to'g'ri va chiroyli yozishga o'rgatish hisoblanadi.

Ta'lim mazmunining tizimliliigi va bosqichma-bosqichligi

Yozuv ko'nikmalarini shakllantirishda o'quv dasturining izchilligi asosiy o'rinni egallaydi. Boshlang'ich sinflarda avvalo chiziqlar va elementlar, so'ng harflar va ularning bog'lanish shakllari o'rgatiladi. Bu bosqichlar quyidagicha taqsimlanadi:

1-sinf: Asosiy harf elementlari va alifbo yozuvi.

2-sinf: Harflarni bog'lash va kichik matnlar yozuvi.

3–4-sinf: Estetik yozuv va imlo talablariga amal qilish.

Bosqichma-bosqichlik yozuv malakasining mustahkam va izchil shakllanishiga xizmat qiladi.

O'quvchining yosh xususiyatlarini hisobga olish

Yosh psixologiyasi nuqtayi nazaridan, 6–10 yoshdagi o'quvchilarning qo'l motorikasi hali to'liq shakllanmagan bo'ladi. Shu sababli mashqlar qisqa, ammo takroriy bo'lishi kerak. O'yinli metodlardan foydalanish, masalan, "top va yoz", "yo'qolgan harfni top" kabi didaktik usullar darsni jonlantiradi. Bolalarning e'tiborini bir joyda ushlab turish qiyin bo'lgani sababli darslar o'rtasida jismoniy mashqlar (fizkultminutka) o'tkazish ham tavsiya etiladi.

O'qituvchining faoliyati va namuna ko'rsatish

Husnixat darslarida o'qituvchining roli beqiyosdir. O'qituvchi doskada har bir harfni me'yorga muvofiq yozib, o'quvchilarga aniq namuna ko'rsatadi. Shuningdek:

Har bir o'quvchining yozuvini kuzatib boradi.

Xatoliklarni sabr bilan izohlaydi.

Mustaqil ishlashga yo'naltiradi.

O'qituvchining yozuvi o'quvchi uchun andoza bo'lishi sababli u doimo estetikaga amal qilishi lozim.

Texnik vositalar va innovatsion yondashuvlar

Zamonaviy texnologiyalar husnixat o'rgatish sifatini oshiradi:

Interaktiv doskada harf shakllarini animatsiya orqali ko'rsatish.

Planshet yoki kompyuter orqali yozuv trenajyorlaridan foydalanish.

QR-kodlar orqali mashqlarni mustaqil bajarish.

Texnologik yondashuvlar bolalarda qiziqish uyg'otadi va natijadorlikni oshiradi.

Mashqlarning xilma-xilligi va sistemaliligi

Yozuv ko'nikmalarini shakllantirishda mashq turlari quyidagicha bo'lishi mumkin:

Harflarni chizish va bog'lash mashqlari.

So'z va gap yozish.

Matn ko'chirish va tahlil qilish.

Estetik yozuvlarni baholash.

Bu mashq turlari o'zaro uyg'unlashgan holda qo'llanilganda o'quvchilarning yozuv sifati oshadi.

Dars o'tkazish uchun quyidagi shartlar muhim hisoblanadi:

Xona yetarlicha yoritilgan bo'lishi.

Parta va stullar o'quvchining bo'yiga mos bo'lishi.

Daftar to'g'ri joylashtirilgan, ruchka to'g'ri ushlangan bo'lishi.

Bundan tashqari, har bir o'quvchining yozuv malakasi turlicha shakllanadi.

Shuning uchun:

Yaxshi yozgan o'quvchilar og'zaki yoki yozma tarzda rag'batlantiriladi.

Sust o'zlashtirayotganlar bilan alohida ishlanadi.

Har bir o'quvchining yutug'i e'tiborga olinadi.

Rag'bat motivatsiyani oshiradi va o'z ustida ishlashga undaydi.

Muammo va yechimlar

Yozuv malakalarining sust shakllanishi

Bugungi kunda ayrim o'quvchilarda chiroyli yozish ko'nikmasi sust rivojlanmoqda. Buning asosiy sabablari:

Husnixat darslariga ajratiladigan vaqtning yetarli emasligi.

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining barcha o'quvchilarga individual yondasha olmasligi.

Ko'p hollarda yozuv tezligiga e'tibor berilib, estetikaga ahamiyat berilmasligi.

Zamonaviy texnologiyalarning to'g'ri qo'llanilmasligi

Ba'zi ta'lim muassasalarida interaktiv vositalar mavjud bo'lsa-da, husnixat darslarida ularning imkoniyatlari to'liq foydalanilmaydi. Ko'plab o'qituvchilar texnologik vositalardan foydalanishda malaka va tajribaga ega emas.

Yozuvni avtomatizatsiyalashdagi qiyinchiliklar

O'quvchilar chiroyli yozishni o'zlashtirgandan keyin, uni avtomatik tarzda qo'llay olmaslik holatlari uchraydi. Buning sabablari:

Mashqlar kam bo'lishi.

Uyda yozuv bilan shug'ullanishga rag'bat yetarli emasligi.

Mobil qurilmalar, klaviaturaga o'rganib qolish natijasida yozuvning ahamiyati kamayib borayotganligi.

Tashkiliy va muhandislik shartlarining e'tiborsizligi

Ko'p hollarda parta-stol balandligi va o'quvchining bo'yiga mos kelmasligi, yoritish yetarli emasligi, daftarni to'g'ri joylashtirmaslik kabi omillar yozuv sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Ota-onalar bilan hamkorlikning sustligi

Ota-onalar farzandining yozuviga e'tibor bermasligi, ularni rag'batlantirmasligi ham husnixatdagi yutuqlarning sustlashishiga olib keladi. O'quvchi faqat maktabda emas, balki uyda ham yozishni mashq qilishi kerak.

Xulosa

Husnixatga o'rgatish – bu faqat didaktik jarayon emas, balki pedagogik madaniyat, estetik tarbiya va ijtimoiy moslashuv vositasidir. Metodik shartlarning to'g'ri qo'llanishi, muammolarning aniqligi va ularni bartaraf etish choralari husnixat o'rgatish samaradorligini belgilaydi. Ta'lim jarayoniga zamonaviy yondashuv, individual ishlash va ota-onalar bilan hamkorlik qilgan holda o'quvchilarda chiroyli, izchil va sifatli yozuv ko'nikmalarini shakllantirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Axmedova, M. R. (2022). Boshlang'ich sinflarda husnixat o'rgatish metodikasi. Toshkent: "Ilm Ziyo" nashriyoti.
2. Qurbonova, D. M. (2021). Husnixat asoslari va ularni o'rgatish texnologiyasi. Samarqand: "Afrosiyob Print".
3. Xasanboyeva, N. A. (2020). "Yozuv ko'nikmalarini shakllantirishda individual yondashuvning ahamiyati". // Boshlang'ich ta'lim, №4, 45–49-betlar.
4. Karimova, R. N. (2019). Didaktika asoslari. Toshkent: TDPU nashriyoti.

5. Mavlonova, R. M. va boshqalar. (2018). Pedagogika nazariyasi va tarixi. Toshkent: “Fan va texnologiya”.
6. Normurodov, J. T. (2023). “Interaktiv texnologiyalar orqali husnixatga o’rgatish samaradorligi”. // Zamonaviy ta’lim texnologiyalari, №1, 30–34-betlar.
7. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi. (2021). Boshlang‘ich ta’lim davlat ta’lim standarti. Toshkent: XTV nashriyoti.